

Raftul
Denisei

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

V.V. GANESHANANTHAN

NOAPTEA FĂRĂ FRAȚI

Traducere din engleză şi note de
IOANA PETRIDEAN

HUMANITAS
fiction

Redactor: Anca Dumitru
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Marilena Brînzan
DTP: Florina Vasiliu, Veronica Dinu

Tipărit la Paper Print – Brăila

V.V. GANESHANANTHAN
BROTHERLESS NIGHT
Copyright © 2024, V.V. Ganeshananthan
All rights reserved.
International Rights Management: Susanna Lea Associates
vvganeshananthan.com

© HUMANITAS FICTION, 2026, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GANESHANANTHAN, VASUGI V.
Noaptea fără fraţi / V. V. Ganeshananthan;
trad. din engleză de Ioana Petridean. –
Bucureşti: Humanitas Fiction, 2026
ISBN 978-606-097-887-9
I. Petridean, Ioana (trad.)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723/684 194

Familiei mele

„Pentru mine nu există viaţă în afara poporului meu.“
—Rajani Thiranagama

„Istoria este, la rândul ei, o victimă a terorii.“
—Rajan Hoole

Prolog

NEW YORK, 2009

De curând, i-am trimis o scrisoare unui terorist pe care îl cunoşteam bine pe vremuri. Locuieşte aproape de mine, aici, în New York, iar când am deschis plicul şi am strecurat înăuntru biletul pe care scria *Mi-ar plăcea să te văd*, m-am gândit cât de mult mi-a cerut el întotdeauna şi cât de puţin i-am cerut eu. Chiar şi pe vremea când eram copilă în Sri Lanka, înainte să fi auzit vreodată cuvântul *terorist*, ştiam că, dacă un anumit gen de persoană voia să se întâmple ceva, trebuia să mă supun fără prea multe întrebări. Am întâlnit multe astfel de persoane în tinereţe, pentru că eram eu însămi ceea ce se numeşte *terorist*.

Eram în primul rând civili. Trebuie să înţelegi: cuvântul ăsta, *terorist*, e mult prea simplu pentru a cuprinde istoria pe care am trăit-o noi – mult prea simplu pentru mine, chiar şi pentru acest om anume. Cum ar putea fi suficient un singur cuvânt? Dar îl voi spune oricum, pentru că asta e limba pe care o cunoşti şi pentru că te va ajuta să înţelegi cine am fost, cum ni se spunea şi cine am devenit cu adevărat.

Începem cu acest cuvânt. Dar îţi promit că vei ajunge să înţelegi că el nu poate conţine tot ceea ce s-a întâmplat. Într-o bună zi, povestea va începe cu un alt cuvânt, cu *civil*, sau poate cu *acasă*. Şi, de vreme ce nu mai sunt acea versiune a mea care se întâlnea zi de zi cu terorişti, vreau să înţelegi că, în perioada în care eram femeia aceea, atunci când se întâlneau doi terorişti în lumea mea, primul lucru pe care şi-l spuneau unul altuia era pur şi simplu: „Salut“. Exact la fel ca doi oameni pe care i-ai putea cunoaşte sau iubi.

PARTEA I

O CICATRICE APROAPE INVIZIBILĂ

1
Băieţii cu ochi de Jaffna

JAFFNA, 1981

Am cunoscut primul terorist exact în perioada în care se hotăra să devină unul. K şi familia lui locuiau pe aceeaşi stradă cu mine şi-ai mei, într-un orăşel tamil numit Jaffna, din Sri Lanka. Peninsula Jaffna este cea mai nordică regiune a ţării mele. Mulţi oameni au murit acolo: unii ucişi de armata srilankeză şi de autorităţile statului, alţii au fost omorâţi de Forţele de Menţinere a Păcii din India, iar alţii, de separatiştii tamili pe care tu îi cunoşti sub numele de terorişti. Mulţi alţii, desigur, au supravieţuit.

La începutul lui 1981 aveam aproape şaisprezece ani. Voiam deja să devin doctoriţă, la fel ca bunicul meu, şi începusem de curând să merg la şcoala fratelui meu, unde fetele de vârsta mea erau acceptate la clasele de studii avansate. Pe vremea aceea mă gândeam aproape numai la examenele de admitere. Şi K visa la Facultatea de Medicină. Iar asta ne-a unit cu mult înainte ca el să aleagă să se alăture mişcării, cu mult înainte să ajung să tratez pacienţi la camera de gardă a unui spital din New York. Cu mult înainte să devenim atât de diferiţi.

K a avut încă de la bun început un avantaj în faţa mea, şi asta nu pentru că era cu un an mai mare sau pentru că era băiat, ci pentru că eu i-am fost pacientă. Întâlnirea noastră a fost deopotrivă îngrozitoare şi norocoasă pentru mine. În ziua în care am dat unul peste celălalt, eu fierbeam apă pentru ceai. Trebuia să folosesc o bucată de cârpă ca să ţin coada metalică a ibricului. Dar, în dimineaţa aceea, cârpa mi-a alunecat, mânerul mi-a alunecat, ibricul mi-a alunecat, iar apa clocotită s-a vărsat toată pe mine. Am ţipat, am tot ţipat după

amma. Sunetul strident al vocii mele s-a auzit până pe stradă, pe unde trecea K. Şi-a lăsat bicicleta să cadă pe pământ, în dreptul porţii, şi a dat buzna înăuntru.

În clipa în care a ajuns în bucătărioara din spatele casei, *amma* mă găsise deja. În timp ce băşicile se umflau şi se spărgeau pe pielea mea, am închis ochii, dar o auzeam plângând cu suspine, în timp ce oalele şi tigăile se loveau cu zgomot de podea. Cu fiecare zăngănit, simţeam arsura învăluindu-mă şi pătrunzându-mi în carne. Sub pielea mea ardea o altă piele. Plângeam şi îi invocam pe Murugan[1], pe Pillaiyar[2] şi pe Shiva.

— Sashi! a spus el, iar eu am deschis ochii şi i-am privit faţa, fără s-o recunosc. Aşază-te, a zis, arătând cu degetul către un scaun.

Când am continuat să ţip, dar nu m-am mişcat din loc, m-a luat de mâini, m-a tras şi m-a aşezat pe scaun şi mi-a ridicat cămaşa, dezvelindu-mi abdomenul ars. Am auzit-o lângă mine pe *amma* scoţând pe gură un *aiyo!*, deşi părea că vorbeşte de la foarte mare distanţă. K a luat un castron plin cu ouă de pe masă şi a început să le spargă şi să mi le toarne pe pielea arsă.

— Trebuie să aduc apă… a zis *amma*.

Luând în mână o oală, a încercat să treacă pe lângă el. Însă el i-a blocat ieşirea cu umerii lui.

— Asta va ostoi arsura, a zis.

Amma a rămas pe loc, neputincioasă. L-am privit, încercând să mă concentrez asupra a orice altceva în afara durerii, dar nu vedeam decât degetele mari ale mâinilor lui intrând şi ieşind din cojile de ouă, după care întindea cu atenţie albuşul pe rana umflată. Făcea toate astea repede, ca şi cum ar fi exersat îndelung, ca şi cum fiecare picătură de albuş ar fi fost preţioasă. Pielea mea era atât de fierbinte, încât chiar şi astăzi, când mă gândesc la mâinile lui agile şi pricepute şi la uşurarea pe care mi-o procura substanţa aceea alunecoasă, nu-mi vine să cred că ouăle nu se coagulau la contactul cu carnea mea.

După ce ultimul ou a fost spart şi a fost întins pe pielea mea, K a ridicat privirea spre *amma*.

---

1. Zeu hindus, asociat cu războiul, curajul şi ocrotirea.
2. Numele tamil al zeului hindus Ganesha.

— Mai sunt?

Ea nu i-a răspuns, încă în stare de şoc.

— Ouă mai sunt? a întrebat.

Ea a clipit şi a dat din cap a încuviinţare.

— Bine, continuă să acoperi rana. Eu mă duc să chem doctorul…

Când K s-a întors cu doctorul, o jumătate de oră mai târziu, bărbatul s-a uitat aprobator la leacul improvizat.

— Ar trebui să se vindece, a zis. E posibil să nu rămâi cu nici o cicatrice. Şi mama punea ouă pe arsuri. Nu e genul de tratament care se predă în şcoli. A cui a fost ideea?

K m-a privit fără să spună nimic. M-am frânt pe dinăuntru.

— N-am ştiut ce să fac, a spus *amma* încet.

— A fost ideea lui, am zis.

Aşa am început ca pacientă a lui K, deşi el a sfârşit ca pacient al meu.

Atât de multe mâncăruri îmi amintesc acum de K.

Când a venit să mă viziteze, la câteva zile după accident, l-a însoţit şi mătuşa lui, Neelo, care mi-a adus *maampazham* – mango – fructul meu preferat, şi *vaazhaipazham*, nişte banane mici şi foarte dulci, care creşteau în grădina lor. Probabil că mama le spusese că-mi plac. Fructele mi-au plăcut foarte mult, dar, măcar o dată, eram interesată mai curând de băiat, care până atunci le aparţinuse mai degrabă fraţilor mei. Am încercat să-l observ într-o manieră cât mai discretă. Cămaşa îi era îndesată în mod neglijent într-o pereche de pantaloni mult prea largi. Părea voinic, nu slab, cu o umbră de păr pe buza de sus, care nu arăta deloc ca o mustaţă. Abia dacă se vedea – era bronzat. O pereche de ochelari cu ramă groasă, neagră îi domina faţa îngustă şi delicată. I-a şters atent cu o batistă atât de uzată, încât devenise aproape transparentă. Pe atunci nu ştiam că-i aparţinuse mamei lui, care murise.

Şi-a pus din nou ochelarii pe nas, iar în clipa în care mi-am dat seama că şi el mă studia cu la fel de mult interes, mi-am ferit privirea. Toată lumea vorbea mereu despre cât de inteligent e K şi despre faptul că ar fi putut deveni un medic extraordinar. Însă oamenii aceia nu făceau decât să speculeze. Eu o

ştiam fără nici un dubiu, cu un sentiment de îndatorare care îmi traversa întreg corpul, şi simţeam deopotrivă invidie şi ceva care îmi producea foarte multă confuzie. Lentilele groase îi distorsionau ochii, dar era prea târziu; ştiam deja că sunt frumoşi şi bătrâni, plini de o siguranţă care mă atrăgea. Voiam să am şi eu o asemenea siguranţă, să fiu cineva care se poate uita la carnea arsă a unui om şi care o poate atinge.

K le-a privit pe mama mea şi pe mătuşa lui, care vorbeau între ele, după care s-a uitat din nou la mine.

— Cum te simţi? m-a întrebat.

— Mai bine. Dar mă mănâncă pielea, am răspuns, trăgând de materialul rochiei pe care o purtam.

Mama îmi dăduse cea mai veche şi mai tocită rochie pe care o avea, dar chiar şi aceea îmi provoca dureri de fiecare dată când îmi atingea pielea.

— Şi eu vreau să merg la Medicină. De unde ai ştiut ce să faci?

El a ridicat din umeri.

— Are sens, chiar dacă nu e un remediu modern. Proteinele şi grăsimile vindecă arsura.

Din obişnuinţă, mi-am frecat uşor rana.

— Ai mai tratat pe cinev…

S-a aplecat pe neaşteptate şi şi-a pus mâna peste a mea.

— Nu te scărpina, o să rămâi cu cicatrici, a zis.

După o clipă, şi-a retras mâna. Eu m-am uitat spre mama şi spre mătuşa lui, care vorbeau încă. Mi-am luat mâna de pe abdomen, apoi am rămas aşa, în tăcere.

— Fraţii tăi sunt acasă? a întrebat el în cele din urmă.

Nu erau, prin urmare am stat tăcuţi unul lângă altul până când mătuşica Neelo a venit să-l ia. Mi-a spus la revedere cu o expresie aproape formală.

— Succes la şcoală, mi-a zis pe un ton impersonal, ca şi cum mâinile lui nu m-ar fi atins niciodată.

N-am fost prieteni la început, deşi atinsesem cu el un grad de intimitate pe care nu-l mai experimentasem cu nici un alt băiat pe care îl cunoşteam.

Când m-am recuperat suficient pentru a mă putea întoarce la şcoală, mergeam ţeapănă prin curtea plină de verdeaţă a

campusului, căutându-l. Torsul îmi era bandajat şi acoperit de uniforma şcolară, iar durerea îmi era din nou îmbrăcată cum se cuvine şi ascunsă într-un spaţiu privat. În timp ce păşeam, îmi atingeam uşor zona rănită cu mâna, ca şi cum aş fi vrut să mă asigur că e încă acolo. Zvâcnetul arsurii şi al inimii mele aveau acelaşi ritm, rana fiind deja pe cale să devină o cicatrice aproape invizibilă. El era singurul om de acolo care îmi văzuse pielea arsă – nici măcar fraţii mei n-o văzuseră – şi aveam impresia că ştie un fel de secret indecent şi vital, pe care aveam nevoie să mi-l confirm. Dar, chiar dacă l-am căutat în marea aceea de chipuri, nu l-am găsit nicăieri.

Când ne-am reîntâlnit, după o vreme, la templul din oraşelul nostru, mustaţa lui câştigase teren. S-a uitat spre burta mea, unde unul dintre sariurile vechi ale mamei acoperea acum nişte bandaje mult mai mici. Mi-am lăsat mâna să alunece pe lângă corp şi mi-am ferit privirea. Stând acolo, alături de fraţii mei, în şirul de bărbaţi care aşteptau să fie binecuvântaţi, K nu părea cu nimic diferit. Ai fi putut crede că nu e decât un alt bărbat măsliniu, cu zâmbet alb. Dar, ştii ceva, te-ai fi înşelat.

Dă-mi voie să-ţi spun câte ceva despre bărbaţii măslinii cu zâmbete albe, despre bărbaţii tamili pe care i-am iubit şi al căror loc era alături de mine. În casa mea erau patru. Fiecare dintre fraţii mei îi semăna tatei într-un mod diferit. Cu toţii aveau ceea ce unii numeau ochi de Jaffna – negri şi pătrunzători. Dacă ai văzut vreodată asemenea ochi, atunci înţelegi despre ce vorbesc.

Niranjan, fratele meu cel mare, sigur pe el şi solid, avea zâmbetul larg şi frumos al lui *appa*, nasul lui acvilin şi părul foarte des. În anul acela, Periannai, cum i se spunea pentru că era fratele cel mai mare, împlinea douăzeci şi cinci de ani. Aproape îşi încheiase studiile la Facultatea de Medicină de la Universitatea din Peradeniya, foarte departe de casă. Tăcutul şi blajinul Dayalan, care avea nouăsprezece ani la vremea aceea şi era cel mai înalt dintre noi, lucra la biblioteca publică din Jaffna şi lua lecţii particulare, în timp ce aştepta să se înscrie la facultate. Avea o minte sclipitoare pentru

matematică, dar, lucru neobişnuit pentru cineva care se pregătea să devină inginer, îi plăcea foarte mult să citească. Avea mereu câte un roman la el; imediat ce termina de citit unul, mi-l dădea imediat, aşa cum Niranjan îmi dăduse caietele lui de notiţe. Când nu studia sau citea, Dayalan îşi petrecea ore în şir făcându-şi de lucru cu bicicleta lui, pe care şi-o asamblase singur din bucăţi disparate, adunate din tot oraşul. Ar fi putut să fie umbra lui *appa*, atât de mult îi semăna prin silueta înaltă şi solidă. Când Dayalan se întorcea de la serviciu sau de la cursuri şi se oprea în prag, *amma* îl privea mereu puţin prea lung, iar eu mă întrebam la ce se gândeşte. Seelan, cel de-al treilea frate al meu, intempestiv, popular şi inteligent, era cu numai un an mai mare decât mine şi era coleg de clasă cu K. Asemenea tatei, iubea muzica şi, când era în toane bune, fermeca pe toată lumea. Era în cel de-al doilea an de studii avansate, pregătindu-se pentru admiterea la facultate. Fratele meu cel mic, Aran, singurul mai mic decât mine, era un adolescent de treisprezece ani slăbănog şi precoce. Vorbea ca *appa*, cu multă înţelepciune, aşa încât părea mai mare decât era, chiar dacă abia se pregătea pentru admiterea la liceu.

Dacă fraţii mei se plimbau pe alee împreună cu K, aşa cum o făceau adesea, erau doar cinci băieţi tamili capabili de orice – de şiretlicuri şi de afecţiune plină de duioşie. Dar, dacă nu erai unul dintre noi, dacă nu te oboseai să priveşti cu atenţie, cei cinci bărbaţi care jefuiseră o bancă în luna martie a anului în care îl cunoscusem pe K ar fi putut arăta exact ca ei. Probabil că şi cei cinci jefuitori păreau capabili de orice; erau cei care puseseră bazele Mişcării Tigrii Eliberării Tamilului Eelam, Tigrii Tamili, iar printre ei se afla însuşi conducătorul lor, Prabhakaran, care îl asasinase deja pe primarul din Jaffna, deşi nu revendicase asasinatul.

Appa, care era un delegat al guvernului, călătorea prin toată ţara şi venea acasă doar în permisii, aşa încât, atunci când a auzit despre jaf, i-a scris lui *amma* să retragă din bancă toate bijuteriile şi să le ascundă acasă. În clipa în care a primit scrisoarea, am auzit-o plângând din camera în care dormeam, aflată în capătul opus al holului. M-am dat jos din pat ca să

mă duc să stau de vorbă cu ea, după care m-am răzgândit şi m-am întins la loc.

— Dar de ce vrea *appa* ca ea să ascundă bijuteriile? l-am întrebat pe Seelan, care încerca să doarmă în patul din colţul opus al încăperii.

— Ce? a întrebat el cu capul în pernă.

Periannai se întorsese de la universitate pentru un weekend şi îşi revendicase unul dintre paturi. După o scurtă agitaţie în care s-au făcut mai multe rearanjări, Seelan ajunsese să doarmă în camera mea. Apropierea forţată ne făcea să fim mai puţin toleranţi unul cu celălalt.

— De ce vrea să scoate bijuteriile din bancă? am întrebat.

— Tipii ăştia fură. Normal că *appa* nu vrea să le lase acolo.

— Şi banii din bancă?

— Bijuteriile sunt mai greu de înlocuit. Şi mai are ceva bani şi aici, în casă. Dar *amma* vrea să creadă că e totul în regulă.

— Tu crezi că va fi totul în regulă?

Seelan s-a întors cu spatele la mine fără să-mi răspundă, iar eu, simţindu-mă ridicol, n-am vrut să-l presez. Au trecut numai câteva minute până să-l aud sforăind. Cu câţiva ani în urmă, Niranjan participase la o conferinţă internaţională despre limba şi cultura tamilă din Jaffna. Poliţia deschisese focul asupra oamenilor din public, iar câţiva dintre prietenii lui fuseseră răniţi. Niranjan se întorsese acasă pătat de sânge, tăcut şi îngândurat. Câteva zile mai târziu, l-am văzut scoţând de pe raftul din biblioteca lui *appa* volumul *Emergency 58*, vechiul bestseller despre revoltele antitamile din 1958. În clipa în care am vrut să-l citesc şi eu, Periannai a clătinat din cap.

— Nu încă, mi-a zis.

— Atunci când? am întrebat.

Dar îmi întorsese deja spatele. Indiferent care i-ar fi fost gândurile în clipa aceea, nu voia să i le împărtăşească surorii lui în vârstă de nouă ani. Dar Seelan, care era cu numai un an mai mare decât mine, n-a aşteptat să i se dea permisiunea, n-a aşteptat nici măcar ca Niranjan să termine de citit cartea – a luat-o de pe biroul lui Periannai. Când tata şi-a dat seama ce citea Seelan, a încercat să-i ia cartea, dar fratele meu n-a acceptat să i-o înapoieze şi nici nu a vorbit despre ceea

Cuprins

Prolog: New York, 2009 9

PARTEA I: O CICATRICE APROAPE INVIZIBILĂ

1. Băieţii cu ochi de Jaffna, Jaffna, 1981 13
2. O soră bună, de la Jaffna la Colombo, sfârşitul anului 1981–1983 55
3. Strămutarea, de la Colombo la Jaffna, 1983 87
4. Recrutarea, Jaffna, 1983–1984 104

PARTEA A II-A: MIŞCAREA

5. Ce au spus femeile, Jaffna, iulie 1984 123
6. Susţinătorii, Jaffna, august 1984 141
7. Posibil militant, Jaffna, sfârşitul anului 1984, începutul anului 1985 151
8. Începuturile unui medic, Jaffna, sfârşitul anului 1985, începutul anului 1986 161

PARTEA A III-A: MEDIC PE JUMĂTATE

9. Refuzul, Jaffna, 1986. 189
10. Lumini stinse, Jaffna, 1986 216
11. Eliberare, Jaffna, 1986–1987. 232
12. Salvatorii, Jaffna, mijlocul anului 1987 263

PARTEA A IV-A: SFÂRŞITUL FOAMETEI

13. K devine K, Jaffna, septembrie 1987 273
14. Autorii, Jaffna, sfârşitul anului 1987 291
15. Oameni nevinovaţi, Jaffna, sfârşitul anului 1987–1989. 296
16. Note din spital, Jaffna, octombrie, 1987 312

PARTEA A V-A: PALATUL ISTORIEI

17. Hipocrate, Colombo/ Jaffna, 1989 317
18. Liberă trecere, de la Colombo la Jaffna, sfârşitul anului 1989 . . . 340
19. Trupul, Jaffna, 1989 350
20. Următorul raport, undeva în aer, 1989; New York, 2009 357

Nota şi mulţumirile autoarei 377